

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

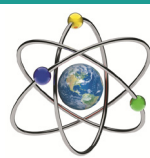
№7(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 400 sahifa,
1-iyul, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	10
<i>Davlatnazarova Ziyodabonu Muxtor qizi</i>	
Talabalarning xulqidagi devyatsiya darajasining yuqorilab ketishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillar.....	16
<i>Ergashev Jo'rabek Xalilovich</i>	
Zo'ravonlikka uchragan bolalarni va ularning oilalarini zo'ravonlikdan himoya qilishning normativ-huquqiy va ijtimoiy-psixologik asoslari.....	19
<i>Ergasheva Gullolaxon Nosirjon qizi</i>	
Tinglab tushunish kompetensiyasining psixologik va pedagogik asoslari.....	24
<i>Jonbo'tayeva Maxarramxon</i>	
O'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasining kasbiy kompetentlik tizimidagi o'rni.....	27
<i>Kutliyeva Feruzaxon Yusupovna</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvini ta'minlashga xizmat qiluvchi zamonaviy kompleksni rivojlantirish.....	31
<i>Yunusov Mirsaid Xudayarovich, Istamova Sevdoo Ashirgul qizi</i>	
Elektr tizimlari dinamik barqarorligini STEAM va Spiral (Regressus, Progressus) metodlari asosida o'qitish.....	35
<i>Safarov Xoliyor Sayyid Safar o'g'li</i>	
O'quvchilarda badiiy-estetik did va dizaynerlik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.....	39
<i>Norbutayeva Dilafruz Abdurasulovna</i>	
Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri.....	43
<i>Rahimova Nazokatxon Kasimjonovna</i>	
Model for Improving Students' Professional Competencies Based on Motivational Learning Approach.....	49
<i>Alibekova Mahzuna</i>	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarining tarixiy tafakkurini shakllantirishning tuzilmasi va pedagogik komponentlari...	54
<i>Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich</i>	
Yengil atletika bilan shug'ullanuvchi 14-16 yoshli sportchi qizlarda mashg'ulotlar davomiyligi.....	59
<i>Oralova Bibixol Husniddin qizi, G'ulomova Maftuna Sayfulla qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda ingliz tilini o'yinlar orqali o'rgatish.....	64
<i>Ruzmetova D. A.</i>	
Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining axloqiy faoliyatini shakllantirishda pedagogik vositalarning imkoniyatlari.....	68
<i>Saydanova Dilafruz Sadirdinovna</i>	
Xorijiy tajribalar va zamonaviy yondashuvlar asosida tyutorlar kasbiy salohiyatini rivojlantirishda malaka oshirish tizimini takomillashtirish.....	75
<i>Ubaydullayev Zuxriddin Botirovich</i>	
Effective Classroom Activities for Developing Speaking Skills Among EFL Learners.....	79
<i>Akhmatova Munisa Orif qizi</i>	
Xalqaro va milliy baholash dasturlarini hisobga olgan holda boshlang'ich ta'lim mazmunini yangi ta'lim trendlari bilan boyitish.....	86
<i>Gulmira Abdullayeva, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarning shaxs identifikatsiyasiga ta'sirining ijtimoiy-psixologik omillari.....	90
<i>Tojiboyeva Nodiraxon Tursunaliyevna</i>	
Analysis of the Methodology for Developing Students' Creative Thinking Competence Using Artificial Intelligence Tools Based on STEAM Educational Technologies.....	94
<i>Tursunaliyeva Nazokat Tokhir qizi</i>	

Oliy ta'lim muassasalarida e-Portfolio ma'lumotlarini markazlashmagan tarzda boshqarishning afzalliklari va muammolari	102
Yusupova Dono Adambayevna, Jalolov Tursunbek Sadrriddinovich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv-tolerantlik haqidagi qarashlari tahlili	110
Amangeldiyeva Adolat Ravshanbek qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni savod o'rgatishga tayyorlashning samarali shakl, metod va didaktik vositalari	115
Go'zal Qurbonova	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda hayot xavfsizligi ko'nikmalarini shakllantirishning dolzarb pedagogik masalalari.....	121
Muratova Munavvar O'rol qizi	
Tarkibida toponimlar mavjud maqol va matallarning lingvomadaniy xususiyatlari va ularni o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	126
Usmonova Zamira Jaxongirovna	
Psixologik-pedagogik tadqiqotlarda tassavur fenomenologiyasi	130
Axmedova Shaxlo Shoxob qizi	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi (haykaltaroshlik san'ati misolida).....	133
Panayeva Maloxat Muminovna	
Взаимосвязь склонности к сравнению внешности, интернет-зависимости и уровня притязаний у студентов-юношей	136
Багдасарова Диана Леоновна	
Роль каракалпакской народной национальной музыки в формировании духовно-нравственных качеств учащихся	141
Зарымова Турсынай Бердибай кызы	
A Review of the Literature on Stem Cells in Dentistry	145
Ruziyeva Kamola Akhtamovna	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida estrada san'atini o'qitish masalalari (gitara cholg'usi misolida)	150
Abdullayev O'tkir Sadullayevich	
Talabalarda innovatsion kasbiy kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalari	154
Avezov Davronbek Soburovich	
O'zbek xalq pedagogikasi an'alarining zamonaviy ta'lim tizimidagi transformatsiyasi	158
Erkaboyeva Nigora Shermatovna	
Texnika va iqtisodiyot yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida ingliz tilini mustaqil o'rganishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	163
Mamatqodirova Gulnigor Rustamjonovna	
Yangi dunyoviy tartibotning shakllanishi jarayonida siyosiy taraqqiyot barqarorligi va xavfsizligini ta'minlash muammolari	168
Nazarov Alisher Narimanovich	
Ota-onasiz tarbiyalanayotgan o'smir o'g'il bolaning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	171
Qodirov Jahongir Neymat o'g'li	
Kutubxona muhitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari	176
Qosimova Xolida Nabiyevena	
Jismoniy imkoniyati cheklangan maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish	179
Raxmatullayeva Durdona Fazliddin qizi	
Personalized Approach to the Treatment of Generalized Periodontitis in the Prediction of Cardiovascular Complications Based on Salivary Proteomic Profiling.....	182
Shodiev O. U., Nazarova N. Sh., Agababyan I. R.	
O'smirlarda irratsional ustanovkalar shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillari	187
Toshiboltayeva Nodira	
Роль интерактивного лингвокультурологи-ческого пространства в формировании лингвокультурной компетенции студентов национальных групп филологических направлений.....	191
Рустамова Ферузахон Махмуджановна	

Talabalarining darsdan tashqari vaqtda mustaqil ravishda jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishini shakllantirish	196
Dusanov Shuxrat Abdiraakovich	
Kutubxona muhitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari	201
Qosimova Xolida Nabiyeвна	
Jismoniy tarbiya darslarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik kompetensiyasini takomillashtirish mexanizmlari	205
Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich	
Oliy ta'lim talabalarida kreativ fikrlashni fanlararo integratsiya asosida shakllantirish	209
Allanazarova Dilobar Baxromovna	
"Alpomish" dostonida obrazlar nutqidagi pedagogik qarashlar	213
Boboqulova Aziza Adizovna	
Researching the Biochemistry and Physical Chemistry of Oral Fluid in Kids Who Are Acting Strangely	217
Eraliyeva Zulfiya Makhmudovna, Buzrukhoda Javohir	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini mikro matnlarni o'qitishga qaratilgan kognitiv metodlar	222
I. Matrasulova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirishda raqamli didaktik vositalardan foydalanish metodikasi	225
Komilova Dilnozaxon Abdulhayevna, Xoliqova Mubinabonu Jamoliddin qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida onomastik leksikani lingvokulturologik yondashuv asosida o'qitishning strategik-metodik asoslari	229
Mamatqulova Baxtijon Ravshanovna	
Raqamli matnlarning lisoniy va pragmatik xususiyatlari	232
Mashrapova Sevara Xabibovna	
Extensive Pelvic Ureteral Abnormalities and Reconstructive Operations in Patients	237
Mukhsinov Sardor	
Pedagogikada metodlardan foydalanish	241
Maxmudova Nargiz Djumaniyazovna	
Diqqat yetishmasligi giperaktivlik buzilishini davolash usullari	245
Otbasarova Umida Mexmonovna, Inogamova Rano Bahodirovna	
Talabalaridagi sanogen tafakkurning psixologik xususiyatlarini empirik tadqiq etish masalasi	249
Tulyaganova Dilnoza Ulug'bek qizi	
Raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning xorijiy va milliy tajribasini qiyosiy tahlil qilish	253
Abdullayev Sherzodbek	
Context, Intention, and Meaning in English Language Teaching: Developing Pragmatic Awareness in Learners of English as a Foreign Language	256
Keldiyarova Shakhriyoda, Keldiyorova Mohlaroyim	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni steam yondashuvi yordamida og'zaki muloqotga o'rgatish mashqlar tizimi	267
Yunusova Malika Miralimovna	
Культурные и исторические коды франции в автобиографической прозе марселя паньоля	270
Рахманкулова Дилафруз Азимовна	
Трансформация роли преподавателя в условиях цифровизации высшего образования	274
Рахматова Нигина Исломовна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy san'atning tutgan o'rni	278
Sultonova Marxabo	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida matematik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi	283
Akramova Fotimabonu Kurbonovna	
Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari	288
Axmedov Muslimjon Usmonovich	
Boshlang'ich ta'limda musiqa ta'limini sun'iy intellekt va shaxsga yo'naltirilgan pedagogika asosida tashkil etishning ilmiy-metodik asoslari	295
Djumabayeva Muqaddas	

“Suvning agregat holatlari va tabiatda aylanishi” mavzusini o’rgatishda 4K ko’nikmasini rivojlantirish	300
<i>Esnazarov Abdiganij Jamalatdinovich</i>	
Raqamli vositalar asosida mexatronika va robototexnika yo’nalishi talabalarini o’qitishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	307
<i>Ikromov Muhammad-Anasxon Xakimjon o’g’li</i>	
Najmiddin Kubroning ilmiy merosi	311
<i>Jahongir Jumanov</i>	
Oliy ta’lim muassasalarida talabalarda tejamkorlikni shakllantirishning o’rni.....	314
<i>Jo’rayev Alisher Tursinboyevich</i>	
Milliy va umuminsoniy qadriyat fenomenining pedagogik tadqiqotlarda o’rganilishi.....	318
<i>Jovlijev Jo’rabek Alisher o’g’li</i>	
Jazo muddatini o’tayotgan shaxslarda emotsional buzilishlarning ijtimoiy-psixologik sabablari	322
<i>Manzitov Baxtiyor Tolibovich</i>	
Maktabgacha ta’lim jarayonida o’yin texnologiyalarini qo’llashning pedagogik asoslari va samaradorligi	329
<i>Nyutnova Xilola Lochinbekovna, Mayliyeva Nasiba Axmedovna</i>	
Ta’lim menejmentida Predictive Analytics texnologiyalaridan foydalanish istiqbollari	332
<i>Primqulova Aziza Mirzaahmad qizi</i>	
Yosh sportchilarda tezlik-kuch sifatlarini rivojlantirish usullari	337
<i>Chariyev Ulug’bek Abduljabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich</i>	
Z avlod psixologik xususiyatlariga mos zamonaviy tarbiya texnologiyalari	342
<i>Ravshanov Sanjar Tolibjonovich</i>	
Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasida refleksiya mexanizmining o’rni	346
<i>Raxmonova Mahfuzaxon Xasan qizi</i>	
Iqtisodiy o’sishning mohiyati.....	350
<i>Sayfiddinova Sabina Muhiddinovna</i>	
Dasturlash ko’nikmalarini baholashda generativ sun’iy intellekt va gamifikatsiya integratsiyalashtirish arxitektura modelini ishlab chiqish.....	353
<i>Sultonov Ravshonbek Otonazarovich</i>	
Ta’lim klasteri sharoitida talabalarining loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirishning zaruriyati	356
<i>Sultanova Dilnura Abdurashidovna</i>	
Stereometriya darslarida o’quvchilarning fazoviy tasavvurini va tasvirlash savodxonligini 3D modellashtirish vositasida rivojlantirish	359
<i>Sultonova Shahnoza Yusuf qizi, Sultonova Dilrabo Yusuf qizi</i>	
Chayon zahrlashning biologik xususiyatlari, toksikologik ta’siri va biotexnologiyadagi istiqbolli qo’llanilishi.....	365
<i>To’xtamurodova Feruza</i>	
Pedagogik uslublarning o’qituvchilarning kasbiy rivojlanish bosqichlaridagi xususiyatlari	369
<i>Turayeva Dilafruz Rustamboyevna</i>	
Sun’iy intellekt va raqamli ta’lim texnologiyalari integratsiyasi asosida oliy ta’limda fizika fanini o’qitish metodikasini takomillashtirish	375
<i>Usubjonova Durdona Fazliddin qizi</i>	
Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim va tarbiya maqsadlarini o’yin mexanikasiga integratsiya qilishning interaktiv modulli texnologiyalarini takomillashtirish.....	379
<i>Xolmatova Dilshoda Sherali qizi</i>	
Oliy ta’lim muassasalari bitiruvchilarida shaxsiy qadriyatlarning kasbiy karyerani rejalashtirishdagi ijtimoiy-psixologik ahamiyati	384
<i>Xolyigitova Nasiba Xabibullayevna</i>	
Особенности формирования совместной познавательной деятельности в образовательном процессе.....	388
<i>Абдрахманова А. С.</i>	
Влияние корпоративной культуры вуза на формирование профессиональных ценностей студенческой молодежи.....	393
<i>Бекбаев Рауф Рустамович</i>	

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARDA TEJAMKORLIKNI SHAKLLANTIRISHNING O'RNI

Jo'rayev Alisher Tursinboyevich

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim yoshlar masalalari va
ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha dekan o'rinbosari,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada talabalarda tejamkorlikni shakllantirishning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati tahlil qilingan. Tejamkorlikning moliyaviy savodxonlik, iqtisodiy tafakkur, resurslardan oqilona foydalanish hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, talabalarda tejamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishning zamonaviy iqtisodiy sharoitdagi ahamiyati hamda uning shaxsiy va kasbiy faoliyat samaradorligiga ta'siri asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari tejamkorlik madaniyatini shakllantirish yoshlarning iqtisodiy kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim omili ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: tejamkorlik, tejamkorlik ko'nikmalari, iqtisodiy madaniyat, moliyaviy savodxonlik, iqtisodiy tafakkur, iqtisodiy kompetensiya, talabalar, resurslardan oqilona foydalanish, iqtisodiy barqarorlik, inson kapitali.

Abstract: This article analyzes the role of developing thrift among students in modern socio-economic conditions. The study highlights the importance of thrift in enhancing financial literacy, economic thinking, rational resource management, and economic sustainability. Particular attention is paid to the impact of thrift skills on improving students' personal and professional effectiveness. The findings indicate that fostering a culture of thrift is a significant factor in the development of economic competencies and human capital among young people.

Key words: thrift, thrift skills, economic culture, financial literacy, economic thinking, economic competence, students, rational use of resources, economic sustainability, human capital.

Аннотация: В данной статье проанализирована роль формирования бережливости у студентов в современных социально-экономических условиях. Освещено значение бережливости в развитии финансовой грамотности, экономического мышления, рационального использования ресурсов и обеспечения экономической устойчивости. Обосновано влияние навыков бережливости на повышение личной и профессиональной эффективности студентов. Результаты исследования показывают, что формирование культуры бережливости является важным фактором развития экономических компетенций молодежи.

Ключевые слова: бережливость, навыки бережливости, экономическая культура, финансовая грамотность, экономическое мышление, экономическая компетентность, студенты, рациональное использование ресурсов, экономическая устойчивость, человеческий капитал.

KIRISH

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar sharoitida yoshlarning iqtisodiy madaniyatini yuksaltirish, moliyaviy savodxonligini oshirish va resurslardan oqilona foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son¹ Farmoni bilan tasdiqlangan "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"da yoshlarning iqtisodiy bilimlarini rivojlantirish, inson kapitali sifatini oshirish va moliyaviy savodxonlikni keng targ'ib etish vazifalari belgilangan. Mazkur vazifalarning samarali amalga oshirilishi oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalarda tejamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish bilan bevosita bog'liqdir.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-oktabrdagi PF-6097-son² Farmoni bilan tasdiqlangan "Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" hamda oliy ta'lim tizimini rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlarda iqtisodiy jihatdan raqobatbardosh, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga

¹ <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

² <https://lex.uz/ru/docs/-5073447>

ega mutaxassislarni tayyorlash ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Bunday mutaxassislarning muhim sifatlaridan biri tejamkorlik va iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish kompetensiyalaridir.

Tejamkorlik iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanish, daromad va xarajatlarni rejalashtirish, moliyaviy xavflarni boshqarish hamda mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanishga asoslangan iqtisodiy xulq-atvor shakli hisoblanadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida ushbu ko'nikmalar shaxsning moliyaviy barqarorligini ta'minlash, iqtisodiy mustaqilligini mustahkamlash va iqtisodiy samaradorlikka erishishning muhim omili sifatida namoyon bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasida belgilangan iqtisodiy o'sishni ta'minlash, kambag'allikni qisqartirish, yoshlarni tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etish va inson kapitalini rivojlantirish vazifalari ham talabalarda tejamkorlik madaniyatini shakllantirish zaruratini kuchaytirmoqda. Chunki iqtisodiy jihatdan faol va moliyaviy savodli yoshlar mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining muhim resursi hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Moliyaviy savodxonlik bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda A. Lusardi va O. Mitchell yoshlarning moliyaviy qarorlar qabul qilishdagi muvaffaqiyati ularning moliyaviy bilimlari va iqtisodiy xulq-atvori bilan chambarchas bog'liqligini ta'kidlaydilar. Olimlarning fikricha, moliyaviy savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan yoshlar shaxsiy budjetni boshqarish, jamg'arma hosil qilish va moliyaviy xavflarni kamaytirishda yuqori natijalarga erishadi.

Iqtisodiy adabiyotlarda tejamkorlik iqtisodiy madaniyatning muhim tarkibiy qismi sifatida talqin etiladi. OECD tomonidan e'lon qilingan tadqiqotlarda moliyaviy savodxonlik, mablag'larni rejalashtirish va oqilona iste'mol qilish iqtisodiy barqarorlikka erishishning asosiy omillari sifatida e'tirof etilgan. UNESCO materiallarida esa tejamkorlik barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim iqtisodiy va ijtimoiy omil sifatida baholanadi.

Mahalliy olimlardan O'. Q. Tolipov, J. G'. Yo'ldoshev, B. X. Xoliqov va R. J. Ishmuhamedovlarning ilmiy ishlarida iqtisodiy madaniyat, iqtisodiy tafakkur va iqtisodiy kompetensiyalarni rivojlantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotchilar yoshlarning iqtisodiy bilimlarini boyitish, moliyaviy savodxonligini oshirish hamda iqtisodiy mas'uliyatini kuchaytirish mamlakatning barqaror iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashga xizmat qilishini ta'kidlaydilar.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-60-son Farmoni bilan tasdiqlangan "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi"da yoshlarning iqtisodiy bilimlarini oshirish, tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etish va inson kapitalini rivojlantirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Ushbu vazifalar talabalarda tejamkorlik madaniyatini shakllantirishning iqtisodiy zaruriyatini yanada kuchaytiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda talabalarda tejamkorlikni shakllantirishning iqtisodiy ahamiyatini aniqlash hamda uning moliyaviy savodxonlik va iqtisodiy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi o'rnini asoslash maqsadida ilmiy bilishning nazariy metodlaridan foydalanildi. Xususan, iqtisodiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, sintez va umimlashtirish metodlari qo'llanildi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida yoshlarning iqtisodiy madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar, Prezident farmonlari va davlat dasturlari mazmunan tahlil qilindi.

Tadqiqotning metodologik asosini inson kapitali nazariyasi, moliyaviy savodxonlik konsepsiyasi hamda iqtisodiy xulq-atvor nazariyalari tashkil etdi. Xususan, G. Becker tomonidan ishlab chiqilgan inson kapitali nazariyasiga ko'ra, shaxsning bilim, ko'nikma va malakalariga yo'naltirilgan investitsiyalar iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omili hisoblanadi. Mazkur nazariya tejamkorlik ko'nikmalarini shakllantirishning iqtisodiy ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslash imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari talabalarda tejamkorlikni shakllantirish ularning iqtisodiy kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatdi. O'rganilgan ilmiy manbalar va iqtisodiy yondashuvlar tahlili asosida tejamkorlikning talabalarining moliyaviy savodxonligi, iqtisodiy tafakkuri va iqtisodiy xulq-atvoriga bevosita ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Birinchidan, tejamkorlik ko'nikmalariga ega bo'lgan talabalar moliyaviy resurslardan foydalanishda nisbatan oqilona yondashuvni namoyon etadilar. Ular daromad va xarajatlarni rejalashtirish, xaridlarni iqtisodiy jihatdan asoslash hamda mablag'larning maqsadli sarflanishini nazorat qilish qobiliyatiga ega bo'ladilar. Bu esa shaxsiy budjetni samarali boshqarish imkoniyatini yaratadi.

Ikkinchidan, tejamkorlik talabalarda jamg'arma madaniyatining shakllanishiga xizmat qiladi. Jamg'arma hosil qilish ko'nikmalarining rivojlanishi talabalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash bilan birga, ularni kelgusidagi investitsion va tadbirkorlik faoliyatiga tayyorlaydi. Natijada iqtisodiy xavflarga nisbatan barqarorlik darajasi ortadi.

Uchinchidan, tejamkorlik iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshiradi. Talabalar vaqt, mablag', energiya va axborot resurslaridan oqilona foydalanish orqali iqtisodiy samaradorlikka erishish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa iqtisodiy madaniyatning muhim ko'rsatkichi sifatida namoyon bo'ladi.

To'rtinchidan, raqamli iqtisodiyot sharoitida tejamkorlik ko'nikmalarining ahamiyati yanada ortib borayotgani aniqlandi. Mobil bank xizmatlari, elektron to'lov tizimlari va moliyaviy monitoring dasturlaridan foydalanish talabalarning xarajatlarini nazorat qilish va mablag'larni boshqarish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Natijada moliyaviy intizom va iqtisodiy mas'uliyat darajasi ortmoqda.

Beshinchidan, tejamkorlik ko'nikmalarining rivojlanishi talabalarning tadbirkorlik faoliyatiga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Resurslardan samarali foydalanish, xarajatlarni optimallashtirish va iqtisodiy foydani hisoblash qobiliyatlari tadbirkorlik faoliyatining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli tejamkorlik va tadbirkorlik kompetensiyalari o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi kuzatildi.

Olingan natijalar G. Beckerning inson kapitali nazariyasi bilan uyg'unlashadi. Mazkur nazariyaga ko'ra, shaxsning iqtisodiy bilim va ko'nikmalariga yo'naltirilgan investitsiyalar uning kelajakdagi iqtisodiy samaradorligini oshiradi. Shu nuqtayi nazardan, talabalarda tejamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish inson kapitalining sifat ko'rsatkichlarini yaxshilashga xizmat qiladi. Chunki tejamkorlik nafaqat moliyaviy resurslarni boshqarish, balki iqtisodiy qarorlarni oqilona qabul qilish qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Moliyaviy savodxonlik bo'yicha A. Lusardi va O. Mitchell tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda moliyaviy bilimlarga ega bo'lgan yoshlar daromad va xarajatlarni samarali boshqarishi, jamg'arma hosil qilishi hamda moliyaviy xavflarni kamaytirishi qayd etilgan. Mazkur tadqiqot natijalari ham talabalarda tejamkorlik ko'nikmalarining rivojlanganligi ularning iqtisodiy mustaqilligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Muhokama davomida aniqlanishicha, tejamkorlikni shakllantirish faqat mablag'larni tejash bilan cheklanmaydi. U iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish, vaqtni boshqarish, energiya sarfini optimallashtirish va ongli iste'mol madaniyatini rivojlantirishni ham qamrab oladi. Shu jihatdan tejamkorlik iqtisodiy madaniyatning muhim tarkibiy qismi sifatida talqin etilishi mumkin.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash va moliyaviy savodxonlikni rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlari talabalarda tejamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish uchun qulay iqtisodiy muhit yaratmoqda. Ayniqsa, "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi"da belgilangan inson kapitalini rivojlantirish va iqtisodiy faol yoshlar qatlamini shakllantirish vazifalari tejamkorlik madaniyatining ahamiyatini yanada oshirmoqda. Demak, tejamkorlikni shakllantirish talabalarning iqtisodiy kompetensiyalarini rivojlantirish, moliyaviy savodxonligini oshirish va iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish madaniyatini qaror toptirishning muhim omili hisoblanadi. Bu esa kelajakda iqtisodiy jihatdan faol, raqobatbardosh va moliyaviy mas'uliyatli mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari talabalarda tejamkorlikni shakllantirish zamonaviy iqtisodiy sharoitda muhim iqtisodiy kompetensiyalardan biri ekanligini ko'rsatdi. Tejamkorlik ko'nikmalari talabalarning moliyaviy savodxonligini oshirish, iqtisodiy tafakkurini rivojlantirish va iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanish madaniyatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tahlillar asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Tejamkorlik talabalarning iqtisodiy madaniyatini rivojlantiruvchi va moliyaviy mas'uliyatini oshiruvchi muhim omil hisoblanadi.
2. Moliyaviy savodxonlik va tejamkorlik ko'nikmalari o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjud bo'lib, ushbu ko'nikmalarining rivojlanishi talabalarning shaxsiy budjetni samarali boshqarish imkoniyatlarini kengaytiradi.
3. Tejamkorlik ko'nikmalarining shakllanishi jamg'arma madaniyatini rivojlantirish, moliyaviy xavflarni kamaytirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Shunday qilib, talabalarda tejamkorlikni shakllantirish ularning iqtisodiy kompetensiyalarini rivojlantirish, moliyaviy savodxonligini oshirish hamda iqtisodiy jihatdan faol va mas'uliyatli shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiladi. Mazkur yo'nalishda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar yoshlarning iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash va mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga munosib hissa qo'shishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi. (2020). Ta'lim to'g'risidagi Qonun (O'RQ-637-son). <https://lex.uz>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022). 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi PF-60-son Farmon. <https://lex.uz>
3. Lusardi, A., Mitchell, O.S. The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence // Journal of Economic Literature. - 2014. - Vol. 52(1). - P. 5-44.
4. Иванов И.И. Формирование предпринимательских компетенций студентов. М.: Высшая школа, 2017. 210 с.
5. Сидоров А.А. Обучение студентов основам предпринимательской деятельности // Педагогика высшей школы. 2018. No2. С. 45-50.
6. Леонтьева Т.Г. Бережливое производство: учебное пособие. М.: ИНФРА-М, 2019. 186 с.
7. Краснова В.А. Организационно-педагогические модели обучения студентов предпринимательству // Высшее образование в России. 2020. No 6. С. 136-140.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.